

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 22 ust. 2 pkt 2 lit. a i b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Na podstawie tego przepisu minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zobowiązany jest do wydania rozporządzenia określającego podstawy programowe wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Zmianie – w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.) – ulegają:

- 1) podstawa programowa wychowania przedszkolnego (załącznik nr 1 do obowiązującego rozporządzenia);
- 2) podstawa programowa kształcenia ogólnego dla:
 - a) szkół podstawowych i gimnazjów (załącznik nr 2 do obowiązującego rozporządzenia),
 - b) szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu maturalnego (załącznik nr 4 do obowiązującego rozporządzenia);
 - c) zasadniczych szkół zawodowych (załącznik nr 5 do obowiązującego rozporządzenia).

Nie ulega natomiast zmianie podstawa programowa kształcenia ogólnego dla:

- 1) uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym w szkołach podstawowych i gimnazjach (załącznik nr 3 do obowiązującego rozporządzenia);
- 2) szkół ponadpodstawowych (załącznik nr 6 do obowiązującego rozporządzenia);
- 3) szkół policealnych (załącznik nr 7 do obowiązującego rozporządzenia);
- 4) szkół specjalnych przysposabiających do pracy dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi (załącznik nr 8 do obowiązującego rozporządzenia).

Podstawa programowa jest w polskim systemie oświaty kluczowym dokumentem określającym cele i treści nauczania, umiejętności uczniów oraz zadania wychowawcze szkoły, które są uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego, programach nauczania oraz umożliwiają ustalenie kryteriów ocen szkolnych i egzaminacyjnych. Uwzględniając cele i zadania edukacyjne, zakres treści nauczania oraz umiejętności i osiągnięcia uczniów zawarte w odpowiednich podstawach programowych minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określa, w drodze odrębnego rozporządzenia, standardy wymagań będące podstawą przeprowadzenia sprawdzianów i egzaminów.

Funkcjonowanie dwóch dokumentów, ze swej natury sformułowanych dość ogólnie, powoduje kolizje interpretacyjne. Ponadto, opisywanie treści kształcenia bez kryjących się za tymi treściami wymagań dopuszcza bogatą narrację, niejednokrotnie przerastającą możliwości realizacyjne szkoły.

Regulacja treści kształcenia w języku efektów kształcenia poprzez określenie wymagań na koniec każdego etapu edukacyjnego ma na celu precyzyjne określenie tego, czego szkoła zobowiązana jest nauczyć przeciętnego ucznia. Przeniesienie uwagi na efekty kształcenia, dokonujące się aktualnie w wielu krajach Europy, będzie szło w parze ze zwiększeniem autonomii szkoły w zakresie kształtowania procesu kształcenia. Pozwoli to szkole na taki dobór metod nauczania, który – w kontekście uwarunkowań jej pracy – w sposób optymalny zapewni osiągnięcie opisanych w podstawie efektów kształcenia. Precyzyjny opis wymagań na koniec każdego etapu kształcenia umożliwi także zapewnienie spójności procesu nauczania w obrębie systemu szkolnictwa.

Sformułowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w języku wymagań (główne kierunki oraz cele kształcenia w danej dziedzinie sformułowane są w języku wymagań ogólnych, zaś treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności sformułowane są w języku wymagań szczegółowych) stanowi także pierwszy krok do wypełnienia zaleceń Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz. Urz. UE C z 6.05.2008 r., str. 1).

Proponowana zmiana podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego polega na zastąpieniu deklaratywnie określonych treści, które w szkole powinny być nauczane, ściśle zdefiniowanymi standardami wiedzy i umiejętności, które będą wymagane na koniec danego etapu edukacji. Dzięki temu, zakres treści nauczania został istotnie doprecyzowany.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego będzie stanowić podstawę przeprowadzenia sprawdzianu w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego.

Oprócz korzyści płynących z precyzyjnego określenia wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa na każdym etapie kształcenia w języku efektów kształcenia, celem projektu rozporządzenia jest także poprawa jakości kształcenia, osiągnięcie spójnego programowo procesu kształcenia, dostosowanego do możliwości i indywidualnych potrzeb uczniów oraz uwzględniającego zwiększone aspiracje edukacyjne uczniów i młodzieży.

We współczesnych badaniach edukacyjnych identyfikowane są trzy główne obszary kształcenia: umiejętność czytania ze zrozumieniem, umiejętności matematyczne oraz umiejętność rozumowania właściwego dla nauk przyrodniczych, które łącznie stanowią o przygotowaniu ucznia do dalszej drogi zawodowej i edukacyjnej, niezależnie od jej szczegółowego profilu. Tylko w obszarze czytania ze zrozumieniem wyniki polskich uczniów w tych badaniach są zadowalające; w pozostałych dwóch wyniki polskich uczniów wypadają poniżej przeciętnego wyniku dla krajów wysokorozwiniętych, zrzeszonych w OECD. Z tych badań wynika, że największą słabością kształcenia ogólnego w polskim systemie oświaty jest niedostateczne rozwijanie umiejętności samodzielnego myślenia uczniów. Tymczasem szeroko rozumiana umiejętność rozumowania jest dziś potrzebna każdemu, gdyż daje absolwentom powszechnej edukacji warsztat: logicznego myślenia, sprawnego poruszania się w świecie natłoku informacji oraz rozumienia otaczającego świata. Szkoła powinna rozwijać u uczniów umiejętność rozumowania, zaś podstawa programowa kształcenia ogólnego powinna stymulować nauczycieli do tego zadania.

Konieczne jest również dokończenie reformy z 1999 r. Wprowadzenie w 1999 r. gimnazjów przedłużyło powszechne kształcenie ogólne o rok. Zamiast dawnej ośmioklasowej szkoły podstawowej, każdy uczeń w nowej szkole podstawowej i gimnazjum łącznie otrzymał dziewięć lat powszechnego kształcenia ogólnego, zakończonego egzaminem zewnętrznym. Zmiana ta przyniosła pozytywne rezultaty, znacznie ograniczając odsetek najslabszych uczniów i w ten sposób przyczyniając się do wyrównywania szans edukacyjnych, jednocześnie poprawiając efekty kształcenia wśród ogółu uczniów. Ponadto, wprowadzenie obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego wydłużyło obowiązek szkolny o rok, ale program kształcenia przedszkolnego nie został w stopniu zadawalającym powiązany z programem kształcenia wczesnoszkolnego.

Proponowana podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu maturalnego oraz zasadniczych szkół zawodowych uwzględnia: możliwość obniżenia wieku szkolnego do 6 lat, poprzez odpowiednie dostosowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego do możliwości intelektualnych dzieci o rok młodszych, aspiracje przeważającej części uczniów do zdobycia przynajmniej wykształcenia średniego oraz konieczność pogłębionego kształcenia każdego absolwenta szkoły kończącej się egzaminem maturalnym w zakresie wybranych przedmiotów w celu lepszego przygotowania do podjęcia studiów wyższych. Proponowane zmiany zapewnią konsekwentną ciągłość programową od chwili pierwszego kontaktu

dziecka ze szkołą aż do uzyskania końcowego świadectwa. Przy zachowaniu istniejącej struktury szkolnictwa, powszechne kształcenie ogólne zostanie wydłużone. Sześć lat nauki w szkole podstawowej i trzy lata gimnazjum zostaną dopełnione przez powiązane programowo ze szkołą podstawową obowiązkowe przygotowanie przedszkolne oraz kontynuowanie powszechnego, jednolitego kształcenia ogólnego w szkole ponadgimnazjalnej, niezależnie od typu szkoły. Powiązanie programowe gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej umożliwi przede wszystkim spokojną, pełną realizację podstawowego zakresu wykształcenia ogólnego. Praktyka pokazuje, że w obecnym, trzyletnim cyklu kształcenia nie jest to możliwe.

Celem proponowanych zmian jest również zwiększenie możliwości indywidualizacji nauki pozwalającej na zróżnicowanie programu w zależności od zainteresowań uczniów oraz lepsze przygotowanie uczniów do podjęcia nauki w szkołach wyższych i aktywności na rynku pracy.

Projekt podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego został opracowany przez zespół ponad 100 ekspertów, złożony z wybitnych przedstawicieli polskiego świata nauki oraz doświadczonych nauczycieli, metodyków i pracowników systemu egzaminacyjnego. Przygotowana przez ten zespół wstępna wersja projektu została poddana szerokiej konsultacji społecznej, która trwała od 10 kwietnia do 20 czerwca br. Eksperti przeanalizowali ponad 2,5 tysiąca opinii i uwag oraz ponad 200 recenzji sporządzonych przez ekspertów w poszczególnych dziedzinach kształcenia.

Projekt był realizowany przy dofinansowaniu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego *Kapitał Ludzki*, priorytet III, tytuł projektu „*Doskonalenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół pod kątem jej zgodności z wymogami gospodarki opartej na wiedzy*”.

Projekt podstawy programowej wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego (**załącznik nr 1** do projektu rozporządzenia) opisuje podstawowe założenia wspomagania rozwoju i edukacji dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym i wymienia obszary działalności edukacyjnej przedszkola, dla których określone są kompetencje, którymi powinny wykazywać się dzieci pod koniec wychowania przedszkolnego. Opis tych kompetencji jest precyzyjny, tak aby dzieci rozpoczynające naukę w szkole, były do niej przygotowane – niezależnie od tego, do jakiej formy edukacji przedszkolnej uczęszczały.

W projekcie zamieszczono również zadania przedszkola związane z realizacją podstawy programowej wychowania przedszkolnego, w tym także zadania nauczycieli przedszkoli, w szczególności przeprowadzanie diagnozy przedszkolnej w roku szkolnym poprzedzającym termin możliwego rozpoczęcia przez dziecko nauki w szkole. Celem diagnozy będzie zgromadzenie informacji, które pomogą rodzicom w podjęciu decyzji o rozpoczęciu przez dziecko nauki w szkole a nauczycielom przedszkola przy opracowaniu i realizowaniu indywidualnego programu wspomagania rozwoju dziecka.

Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego będzie realizowana od roku szkolnego 2009/2010 w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych formach wychowania przedszkolnego.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych (**załącznik nr 2** do projektu rozporządzenia) obejmuje dwa etapy edukacyjne: etap I (klasy I-III szkoły podstawowej) oraz etap II (klasy IV-VI szkoły podstawowej).

Dotychczasowe kształcenie zintegrowane (I etap – klasy I-III) określa się mianem edukacji wczesnoszkolnej, której celem jest stopniowe i możliwie łagodne przeprowadzenie dzieci z kształcenia całościowego do nauczania przedmiotowego w wyższych klasach szkoły podstawowej. Z uwagi na możliwości rozwojowe ucznia klasy I, zakres wymaganych wiadomości i umiejętności ustalony został odrębnie dla ucznia kończącego klasę I oraz dla

ucznia kończącego klasę III. Wymagania te zostały sformułowane w sposób zakładający przeprowadzenie ucznia przez ten etap w sposób jak najbardziej przyjazny i zachęcający do podejmowania indywidualnej aktywności oraz współpracy z innymi uczniami. Dla podkreślenia ciągłości procesu edukacji, w projekcie podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej wyodrębnia się poszczególne obszary edukacyjne: edukacja polonistyczna, język obcy, edukacja muzyczna, edukacja plastyczna, edukacja społeczna, edukacja przyrodnicza, edukacja matematyczna, zajęcia komputerowe, zajęcia praktyczno-techniczne, wychowanie fizyczne oraz etyka. Określono również wiadomości i umiejętności wymagane po zakończeniu tego etapu edukacyjnego dla przedmiotu *język mniejszości narodowej lub etnicznej* oraz *język regionalny – język kaszubski*.

Edukacja wczesnoszkolna może mieć charakter zintegrowany lub przedmiotowy, w każdym przypadku jednak musi być realizowana z należytą troską o korelację treści wszystkich obszarów edukacyjnych. Wybór sposobu nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej należy do nauczyciela. Tak jak dotychczas, w klasach I-III edukację dzieci powierza się jednemu nauczycielowi. Jeżeli szkoła dysponuje specjalistami w zakresie edukacji muzycznej, plastycznej, wychowania fizycznego, informatyki i języka obcego, można im powierzyć realizację części zajęć z zakresu tych obszarów edukacyjnych.

Dla II etapu edukacyjnego (klasy IV-VI) określa się podstawę programową dla następujących przedmiotów: *język polski, język obcy, muzyka, plastyka, historia i społeczeństwo, przyroda, matematyka, zajęcia praktyczno-techniczne, zajęcia komputerowe, wychowanie fizyczne, etyka, język mniejszości narodowej lub etnicznej* oraz *język regionalny – język kaszubski*. W stosunku do obowiązującej podstawy programowej wyodrębniony został dodatkowy przedmiot – *wychowanie do życia w rodzinie*, którego treści nauczania są w obowiązującej podstawie programowej uwzględnione w ramach ścieżki edukacyjnej wychowanie do życia w społeczeństwie (moduł – wychowanie do życia w rodzinie). Przedmiot – tak jak dotychczas – będzie nauczany w sposób określony w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1999 r. w sprawie sposobu nauczania szkolnego oraz zakresu treści dotyczących wiedzy o życiu seksualnym człowieka, o zasadach świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa, o wartości rodziny, życia w fazie prenatalnej oraz metodach i środkach świadomej prokreacji zawartych w podstawie programowej kształcenia ogólnego (Dz. U. Nr 67, poz. 756 z późn. zm.).

Proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego nie zawiera na żadnym z etapów edukacyjnych dotychczasowych ścieżek edukacyjnych, natomiast treści w nich zawarte zostały uwzględnione w podstawie programowej odpowiednich zajęć edukacyjnych. Na II etapie edukacyjnym elementy edukacji medialnej będą realizować wszyscy nauczyciele w ramach prowadzonych zajęć. Edukacja ekologiczna i prozdrowotna będzie realizowana w szczególności ramach przedmiotu *przyroda* oraz *wychowanie fizyczne*, wychowanie do życia w społeczeństwie (moduł edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie oraz moduł wychowanie patriotyczne i obywatelskie) – w ramach przedmiotów *historia i społeczeństwo, język polski, plastyka i muzyka*.

Proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych będzie realizowana począwszy od roku szkolnego 2009/2010 w I klasach szkół podstawowych. W pozostałych klasach szkoły podstawowej do czasu zakończenia cyklu kształcenia w tej szkole stosuje się dotychczasową podstawę programową. W klasach realizujących dotychczasową podstawę programową dopuszcza się stosowanie nowej podstawy programowej dla przedmiotów *język obcy nowożytny, wychowanie fizyczne i etyka* w celu ułatwienia organizowania przez szkołę zajęć z tych przedmiotów. Szczególnie w wypadku małych szkół, optymalne wprowadzenie nowych rozwiązań organizacyjnych proponowanych dla tych przedmiotów, może wymagać wprowadzenia ich od razu dla dwóch lub trzech roczników uczniów. Proponuje się, aby decyzja w tym zakresie należała do rady pedagogicznej.

W **Załączniku nr 4** do projektu rozporządzenia określona została podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów (III etap edukacyjny) i szkół ponadgimnazjalnych (IV etap edukacyjny), których ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu maturalnego.

Proponuje się złączenie programowe gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, którego celem jest unowocześnienie programu szkoły i uniknięcie dwukrotnej, pospiesznej realizacji tych samych treści programowych. Z dotychczasowych doświadczeń wynika bowiem, że okres 3 lat jest zbyt krótki, by pomieścić w nim pełny cykl kształcenia ogólnego i uzyskać satysfakcjonujące efekty kształcenia. Proponowane złączenie programowe gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej polegające na wydłużeniu powszechnego kształcenia w gimnazjum o przynajmniej rok kształcenia w szkole ponadgimnazjalnej spowoduje, iż w ciągu kształcenia w gimnazjum i w szkole ponadgimnazjalnej uczniowie uzyskają solidne podstawy wiedzy i umiejętności w każdej dziedzinie kształcenia.

Dla gimnazjum określona została podstawa programowa dla następujących przedmiotów: język polski, języki obce nowożytnie, muzyka, plastyka, historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, wychowanie fizyczne, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie, etyka, język mniejszości narodowej lub etnicznej oraz język regionalny - kaszubski. W stosunku do dotychczasowej podstawy programowej dla III etapu edukacyjnego wyodrębniony został jeden dodatkowy przedmiot, tj. przysposobienie obronne - edukacja dla bezpieczeństwa, dla którego ustalona została podstawa programowa (obecnie dla gimnazjum jest przewidziana ścieżka edukacyjna edukacja obronna).

Ponadto, dla gimnazjum określa się podstawę programową dla dwóch przedmiotów, które będą miały charakter uzupełniający, tj. zajęcia artystyczne oraz zajęcia praktyczno-techniczne. Wprowadzenie tych zajęć w szkole ma na celu umożliwienie odkrywania i rozwijania indywidualnych zdolności i zainteresowań uczniów oraz wzbogacenie oferty szkoły.

Dla szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu maturalnego (załącznik nr 4 do projektu rozporządzenia) wymagania z zakresu poszczególnych przedmiotów nauczania ustalone zostały w zakresie podstawowym lub rozszerzonym:

- tylko w zakresie podstawowym dla przedmiotów: *wiedza o kulturze, podstawy przedsiębiorczości, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne - edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie, etyka, język obcy nowożytny na poziomach IV.0 i IV.1. oraz język regionalny – język kaszubski;*
- w zakresie podstawowym i w zakresie rozszerzonym – *język polski, języki obce nowożytnie, historia, wiedza o społeczeństwie, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, język mniejszości narodowej lub etnicznej.* W przypadku przedmiotów: *język polski, język obcy nowożytny na poziomie IV.2, matematyka oraz język mniejszości narodowej lub etnicznej* uczeń będzie mógł wybrać zakres podstawowy albo zakres rozszerzony (wymagania szczegółowe dla zakresu rozszerzonego obejmują także wszystkie wymagania szczegółowe dla zakresu podstawowego). Dla pozostałych przedmiotów, dla których określono obydwa zakresy kształcenia, nauczanie w zakresie rozszerzonym stanowi kontynuację nauczania danego przedmiotu w zakresie podstawowym;
- tylko w zakresie rozszerzonym dla przedmiotów znacznie poszerzających treści innych, nauczanych wcześniej przedmiotów – *historia muzyki, historia sztuki, język łaciński i kultura antyczna, filozofia.* Nie proponuje się natomiast podstawy programowej dla przedmiotu *język grecki i kultura antyczna.*

W trosce o wszechstronny rozwój każdego ucznia, dla IV etapu edukacyjnego, gdzie uczniowie będą się kształcić w wybranym profilu kształcenia, proponuje się dwa nowe bloki przedmiotowe – *historia i społeczeństwo* oraz *przyroda*, które pozwolą na uzupełnienie wybranego przez ucznia zestawu przedmiotów w zakresie rozszerzonym zajęciami

harmonijnie dopełniającymi jego główne zainteresowania. I tak, dla uczniów wybierających na etapie ponadgimnazjalnym pogłębione kształcenie w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych przewidziany jest blok przedmiotowy *historia i społeczeństwo*, który będzie poszerzał ich wiedzę w zakresie nauk humanistycznych. Podobnie, dla uczniów wybierających na etapie ponadgimnazjalnym pogłębione kształcenie w zakresie nauk humanistycznych przygotowano blok przedmiotowy *przyroda*, który ma na celu pogłębienie wiedzy w zakresie nauk przyrodniczych. Proponuje się także podstawę programową dla przedmiotów uzupełniających – *zajęcia artystyczne* oraz *ekonomia w praktyce*, które wprowadza się w celu dostosowania oferty szkoły do zainteresowań uczniów. Proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych nie zawiera dotychczasowych ścieżek edukacyjnych, których treści zostały uwzględnione w podstawach programowych odpowiednich przedmiotów.

Podstawa programowa dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych będzie wdrażana stopniowo, tj.:

- a) od roku szkolnego 2009/2010 w klasach I gimnazjum;
- b) od roku szkolnego 2012/2013 w klasach I liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników;
- c) od roku szkolnego 2015/2016 w klasach I uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających.

W pozostałych klasach tych szkół – do czasu zakończenia cyklu kształcenia w tych szkołach – będzie stosowana dotychczasowa podstawa programowa. Rada pedagogiczna będzie mogła natomiast podjąć uchwałę w sprawie stosowania nowej podstawy programowej dla przedmiotów; język obcy nowożytny, wychowanie fizyczne i etyka w pozostałych klasach gimnazjum. Proponuje się, aby również w szkołach ponadgimnazjalnych, w których nowa podstawa programowa będzie realizowana począwszy od roku szkolnego 2012/2013 w klasach I tych szkół, już w roku szkolnym 2009/2010 możliwe było stosowanie nowej podstawy programowej dla przedmiotów język obcy nowożytny, wychowanie fizyczne i etyka, w celu stopniowego wdrażania szkoły do nowych rozwiązań organizacyjnych proponowanych w nauczaniu tych przedmiotów. Proponuje się, aby decyzja w tym zakresie należała do rady pedagogicznej.

Pierwszy egzamin gimnazjalny oparty na proponowanej podstawie programowej odbędzie się w roku szkolnym 2011/2012, zaś pierwszy sprawdzian po szkole podstawowej i egzamin maturalny w roku szkolnym 2014/2015. Do tego czasu, przygotowane zostaną stosowne zmiany w przepisach rozporządzenia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Załącznik nr 5 do projektu rozporządzenia zawiera proponowaną podstawę programową kształcenia ogólnego dla zasadniczych szkół zawodowych. Ponieważ dobre wykształcenie ogólne nie tylko wspomaga wykonywanie wyuczonego zawodu, ale także stanowi bazę do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz ewentualnej ich zmiany, dla zasadniczych szkół zawodowych proponuje się ten sam katalog przedmiotów ogólnokształcących jak dla szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu maturalnego, czyli: *język polski, język obcy nowożytny, historia, wiedza o społeczeństwie, podstawy przedsiębiorczości, geografia, biologia, chemia, fizyka, matematyka, informatyka, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne - edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie do życia w rodzinie i etyka* (obowiązująca podstawa programowa nie przewiduje w zasadniczej szkole zawodowej przedmiotów *biologia, chemia i wychowanie do życia w rodzinie*). Tylko dla *języka polskiego* i *matematyki* określono dla zasadniczych szkół zawodowych odrębne wymagania. W przypadku pozostałych przedmiotów obowiązywać będzie podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół

ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwi przystąpienie do egzaminu maturalnego, z tym że wyłącznie w zakresie podstawowym.

Proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego dla zasadniczych szkół zawodowych nie zawiera dotychczasowych ścieżek edukacyjnych, których treści zostały w całości uwzględnione w podstawach programowych odpowiednich przedmiotów.

Podstawa programowa w proponowanym kształcenie ułatwi nauczycielom precyzowanie wymagań w stosunku do uczniów na poszczególnych etapach kształcenia i pozwoli na skuteczniejsze ich przygotowanie do sprawdzianu i egzaminów. Sprawdzian w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzamin gimnazjalny, egzamin maturalny oraz egzaminy eksternistyczne będą bowiem przeprowadzane na podstawie wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego.

Ponieważ zakres treści nauczania dla poszczególnych etapów kształcenia ogólnego nie zmienia się zasadniczo, nauczyciele są odpowiednio przygotowani do realizacji zmienionej podstawy programowej. Niemniej jednak placówki doskonalenia nauczycieli będą podejmować odpowiednie działania związane z doskonaleniem warsztatu nauczycieli pod kątem realizacji zmienionej podstawy programowej.

W celu upowszechnienia zmian w podstawie programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego już w bieżącym roku kalendarzowym podjęte zostaną działania mające na celu przybliżenie organom prowadzącym szkoły, dyrektorom szkół i nauczycielom istoty projektowanych zmian. W ramach projektu *Doskonalenie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół pod kątem jej zgodności z gospodarką opartą na wiedzy*, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, powołani zostaną tzw. wojewódzcy promotorzy zmiany, których zadaniem będzie upowszechnianie nowej podstawy programowej, wspieranie i szkolenie jednostek samorządu terytorialnego, dyrektorów szkół i nauczycieli w przygotowaniach do wprowadzenia do szkół nowej podstawy programowej.

Planuje się również zorganizowanie w całym kraju kilkunastu konferencji przedmiotowych dla nauczycieli, podczas których autorzy projektu podstawy programowej dla poszczególnych przedmiotów szczegółowo przedstawią podstawę programową z zakresu tych przedmiotów.

Proponowana zmiana podstawy programowej kształcenia ogólnego wiąże się projektowanymi zmianami w organizacji nauczania.

Na poziomie szkoły podstawowej zmiany w organizacji nauczania będą dotyczyły w szczególności *języka obcego*, gdzie zaleca się by nauka odbywała się w grupach uczniów o zbliżonym poziomie zaawansowania znajomości danego języka obcego oraz *wychowania fizycznego*, gdzie obowiązkowy wymiar godzin będzie podzielony się na:

- część prowadzoną w systemie klasowo-lekcyjnym (2 godziny tygodniowo), w której realizowane są wymagania określone w podstawie programowej;
- część w postaci fakultetów (2 godziny tygodniowo), obowiązkowych co do udziału, ale umożliwiających wybór treści i form zajęć. Wprowadzenie fakultetów ma służyć zwiększaniu zakresu i pogłębianiu umiejętności i wiadomości związanych z aktywnością fizyczną oraz dbałością o rozwój i zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne uczniów na miarę ich możliwości, oczekiwań i zainteresowań.

Największe zmiany w organizacji nauczania nastąpią na III i IV etapie edukacyjnym. Począwszy od roku szkolnego 2009/2010 projektuje się wprowadzenie w gimnazjum obowiązkowej nauki drugiego języka obcego. Podobnie jak w szkole podstawowej nauka języków powinna odbywać się w grupach uczniów o zbliżonym poziomie zaawansowania znajomości danego języka obcego.

Zajęcia z wychowania fizycznego – podobnie jak w szkole podstawowej (klasy IV-VI) będą realizowane w systemie klasowo-lekcyjnym oraz w formie fakultetów obowiązkowych co do udziału, ale umożliwiających wybór treści i form zajęć.

Na III i IV etapie edukacyjnym szkoły będą organizowały również zajęcia uzupełniające stosownie do zainteresowań uczniów oraz warunków kadrowych i organizacyjnych szkoły. W gimnazjum będą to *zajęcia artystyczne* oraz *zajęcia praktyczno-techniczne*, w szkołach ponadgimnazjalnych – *zajęcia artystyczne i ekonomia w praktyce*.

Klasa I szkoły ponadgimnazjalnej, w tym również zasadniczej szkoły zawodowej będzie zamykała rozpoczęty w gimnazjum cykl kształcenia ogólnego, który zapewni solidne podstawy wykształcenia ogólnego. Począwszy od klasy II szkół ponadgimnazjalnych obowiązkowe będą: *język polski, język/języki obce, matematyka, wychowanie fizyczne, przysposobienie obronne-edukacja dla bezpieczeństwa* oraz *wychowanie do życia w rodzinie*. Pozostałe zajęcia uczniowie będą wybierać spośród przedmiotów maturalnych – dwa lub trzy przedmioty w zakresie istotnie rozszerzonym – pod kątem przygotowania do egzaminu maturalnego i studiów wyższych. Funkcję dopełniającą będą miały na tym etapie bloki przedmiotowe – *historia i społeczeństwo* oraz *przyroda*, które uczniowie będą wybierać jako uzupełnienie wybranego profilu kształcenia.

Przewiduje się ponadto zmiany w sposobie nauczania *etyki*, tak aby zajęcia z tego przedmiotu były faktycznie dostępne dla uczniów nie uczęszczających na zajęcia religii. W obowiązującym stanie prawnym nauczanie etyki odbywa się na zasadach określonych w przepisach rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. z 1992 r. Nr 36, poz. 155 z późn. zm.), tj. naukę organizuje się na życzenie rodziców (w szkołach podstawowych i gimnazjalnych), bądź samych uczniów – po osiągnięciu pełnoletności.

Wprowadzenie ww. zmian w organizacji kształcenia będzie wymagało stosownych zmian w przepisach prawa, w szczególności zmiany rozporządzenia ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych oraz rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminu w szkołach publicznych. Ponieważ proponowana podstawa programowa będzie wdrażana stopniowo począwszy od roku szkolnego 2009/2010, odpowiednie zmiany zostaną przygotowane do tego czasu.

Zmiana podstawy programowej spowoduje konieczność przygotowania nowych programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz przygotowania i dopuszczenia do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania nowych podręczników. Dlatego też zmiany w podstawie programowej muszą być wprowadzone w pierwszej kolejności, tak aby możliwe było przygotowanie do czerwca 2009 r. nowych programów i podręczników dla uczniów klas I szkół podstawowych oraz klas I gimnazjów, którzy od września 2009 r. będą realizować nową podstawę programową.

Przy opracowywaniu projektu podstawy programowej uwzględniono polityki horyzontalne UE (politykę równości płci, społeczeństwa informacyjnego oraz zrównoważonego rozwoju). Proponowana podstawa programowa kształcenia ogólnego uwzględnia także Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2006/962/WE).

Przewiduje się, że proponowane zmiany programowe przyczynią się do osiągnięcia celów określonych przez Komisję Europejską w Programie „Edukacja i Szkolenia 2010”, takich jak: rozwijanie kompetencji kluczowych (porozumiewanie się w języku ojczystym,

porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, kompetencje społeczne i obywatelskie, umiejętność uczenia się, rozwiązywania problemów w twórczy sposób, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna), co przyczyni się od osiągnięcia lepszych wyników polskich uczniów w międzynarodowych badaniach OECD/PISA, zwiększenia odsetka osób z wykształceniem minimum średnim, lepszego przygotowania do studiów (zwłaszcza na kierunkach matematycznych, innych nauk ścisłych i technicznych) oraz aktywności na rynku pracy.

Ocena skutków regulacji (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja

Projekt rozporządzenia oddziałuje na uczniów, nauczycieli, rodziców, organy prowadzące szkoły, Centralną Komisję Egzaminacyjną, okręgowe komisje egzaminacyjne, autorów i wydawców programów nauczania i podręczników szkolnych oraz producentów środków dydaktycznych, szkoły wyższe kształcące nauczycieli.

2. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia został przekazany do zaopiniowania następującym związkom zawodowym i partnerom społecznym:

1. Zarządowi Głównemu Związku Nauczycielstwa Polskiego,
2. Sekcji Krajowej Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”,
3. Komisji Krajowej Wolnego Związku Zawodowego „Sierpień 80”,
4. Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”,
5. Zarządowi Krajowego Związku Zawodowego Nauczycieli Średnich Szkół Leśnych w Polsce,
6. Związkowi Zawodowemu Pracowników Oświaty i Wychowania „Oświata”,
7. Krajowej Sekcji Oświaty NSZZ „Solidarność 80”,
8. Niezależnemu Samorządnemu Związkowi Zawodowemu Pracowników Schronisk dla Nieletnich i Zakładów Poprawczych,
9. Związkowi Zawodowemu „Rada Poradnictwa”,
10. Sekretariatowi Konferencji Episkopatu Polski,
11. Polskiej Radzie Ekumenicznej,
12. Społecznemu Towarzystwu Oświatowemu,
13. Krajowemu Forum Oświaty Niepublicznej,
14. Rzecznikowi Praw Dziecka,
15. Krajowemu Porozumieniu Rodziców i Rad Rodziców,
16. Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Kadry Kierowniczej Oświaty,
17. Konfederacji Stowarzyszeń Nauczycielskich,
18. Stowarzyszeniu Dyrektorów Szkół Średnich,
19. Polskiemu Stowarzyszeniu Dyrektorów Szkół,
20. Radzie Szkół Katolickich,
21. Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność 80”,
22. Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
23. Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych,
24. Instytutowi Pamięci Narodowej;
25. Polskiemu Towarzystwu Filozoficznemu
26. Polskiemu Towarzystwu Matematycznemu,
27. Stowarzyszeniu Nauczycieli Matematyki,
28. Sekcji Wydawców Edukacyjnych Polskiej Izby Książki,
29. Polskiemu Towarzystwu Astronomicznemu,
30. Polskiemu Towarzystwu Botanicznemu,
31. Polskiemu Towarzystwu Chemicznemu,
32. Polskiemu Towarzystwu Fizycznemu,
33. Polskiemu Towarzystwu Geograficznemu,
34. Polskiemu Towarzystwu Historycznemu,
35. Polskiemu Towarzystwu Informatycznemu,
36. Polskiemu Towarzystwu Przyrodników,

37. Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
38. Radzie Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk,
39. Komitetowi Nauk Pedagogicznych PAN,
40. Instytutowi Badań Literackich,
41. Polskiej Akademii Umiejętności,
42. Towarzystwu Literackiemu Imienia Adama Mickiewicza,
43. Stowarzyszeniu Nauczycieli Polonistów,
44. Konferencji Rektorów Akademickich Uczelni Niepaństwowych,
45. Państwowej Komisji Akredytacyjnej,
46. Stowarzyszeniu Nauczycieli Humanistów,
47. Stowarzyszeniu Nauczycieli Humanistów "Prowincja",
48. Ukraińskiemu Towarzystwu Nauczycielskiemu w Polsce,
49. Stowarzyszeniu Nauczycieli Twórczych,
50. Stowarzyszeniu Oświatowców Polskich,
51. Stowarzyszeniu Nauczycieli Innowatorów Edukacji Obywatelskiej,
52. Stowarzyszeniu Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych i Technicznych,
53. Stowarzyszeniu Nauczycieli Fizyki,
54. Stowarzyszeniu na Rzecz Edukacji Obywatelskiej,
55. Stowarzyszeniu Aktywnych Nauczycieli SAN,
56. Stowarzyszeniu Nauczycieli Internautów,
57. Stowarzyszeniu Nauczycieli Olimpijskich,
58. Polskiemu Stowarzyszeniu Animatorów Pedagogiki Celestyna Freineta,
59. Stowarzyszeniu Komputer i Sprawy Szkoły "KISS",
60. Stowarzyszeniu Nauczycieli Edukacji Początkowej,
61. Stowarzyszeniu Nauczycieli Języka Angielskiego w Polsce IATEFL PL,
62. Stowarzyszeniu Nauczycieli Języka Niemieckiego,
63. Stowarzyszeniu Edukatorów,
64. Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Powiatowych i Gminnych Samorządowych Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli,
65. Łódzkim Stowarzyszeniu Edukacji Obywatelskiej,
66. Polskiemu Stowarzyszeniu Montessori,
67. Stowarzyszeniu Dyrektorów i Nauczycieli Centrów Kształcenia Praktycznego,
68. Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Moderatorów Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli Instytut Edukacji Ustawicznej,
69. Stowarzyszeniu Wspierania Rozwoju Organizacyjnego Szkół,
70. Stowarzyszeniu Nauczycieli Języka Angielskiego "Prime" w Polsce,
71. Wielkopolskiemu Stowarzyszeniu Nauczycieli Języka Polskiego,
72. Śląskiej Macierzy Szkolnej,
73. Stowarzyszeniu Nauczycieli CNC i CAD/CAM,
74. Polskiemu Stowarzyszeniu Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych,
75. Stowarzyszeniu Doradców Szkolnych i Zawodowych Rzeczypospolitej Polskiej,
76. Stowarzyszeniu Edukacji Filozoficznej "PHRONESIS",
77. PROF-EUROPE Stowarzyszeniu Nauczycieli Języka Francuskiego w Polsce,
78. Towarzystwu Szkół Twórczych,
79. Stowarzyszeniu Edukatorów Samorządowych,
80. Stowarzyszeniu Nauczycieli Przedsiębiorczości i Edukacji Ekonomicznej,
81. Towarzystwu Rozwijania Inicjatyw Oświatowych TRIO,
82. Towarzystwu Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich,
83. Stowarzyszeniu Nauczycieli Historii,
84. Stowarzyszeniu Akademickich Ośrodków Nauczania Języków Obcych LINGAL,
85. Stowarzyszeniu Nauczycieli Technologii Informacyjnej,

86. Zduńskowolskiemu Stowarzyszeniu Oświatowemu,
87. Stowarzyszeniu Rodziców „TU”.

Projekt przekazany został również do zaopiniowania przez Centralną Komisję Egzaminacyjną, okręgowe komisje egzaminacyjne i kuratorów oświaty.

3. Wpływ projektowanej regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

- 1) Projektowane rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół polega na sformułowaniu treści nauczania i umiejętności z zakresu poszczególnych przedmiotów nauczania w języku wymagań. Skutki finansowe rozporządzenia powstaną zatem dopiero po wprowadzaniu zmian w organizacji nauczania, które są projektowane w związku z proponowaną podstawą programową, w szczególności zmian w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania w sprawie ramowych planach nauczania w publicznych szkołach, gdzie określa się obowiązkowy wymiar godzin zajęć edukacyjnych dla poszczególnych etapów kształcenia.
- 2) Przedmiotowe rozporządzenie nie spowoduje skutków finansowych w zakresie doskonalenia kadry pedagogicznej. Placówki doskonalenia nauczycieli będą realizowały zadanie doskonalenia kadr pod kątem nowej podstawy programowej w ramach zadań bieżących.
- 3) Nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego, wymaga opracowania oraz dopuszczenia do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania nowych podręczników dostosowanych do zmienionej podstawy programowej. Spowoduje to, iż już w bieżącym roku kalendarzowym zwiększy się znacznie liczba wniosków składanych do Ministra Edukacji Narodowej o dopuszczenie do użytku szkolnego podręczników dostosowanych do nowej podstawy programowej. Konieczne będzie zapewnienie szybkiego i sprawnego prowadzenia postępowań, tak aby nowe podręczniki zostały dopuszczone do użytku szkolnego odpowiednio wcześniej, tj. najpóźniej przed końcem roku szkolnego 2008/2009, aby nauczyciele mieli możliwość wyboru nowych podręczników oraz poinformowania rodziców o podręcznikach, które będą obowiązywały od roku szkolnego 2009/2010. Dla sprawnego realizacji zadania niezbędne jest wzmocnienie kadrowe urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania o dwa dodatkowe etaty przez cały okres wdrażania reformy programowej, tj. do roku szkolnego 2015/2016.

(2 etaty x 60 tys. zł rocznie = 120 tys. zł rocznie.

Zadanie dopuszczania podręczników do użytku szkolnego jest realizowane przez jednego pracownika, co już obecnie jest zdecydowanie niewystarczające z uwagi na ilość wpływających wniosków (około 300 rocznie), skomplikowany charakter spraw oraz konieczność terminowej ich realizacji.

4. Wpływ projektowanej regulacji na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie rozporządzenia będzie miało wpływ na lepsze przygotowanie absolwentów polskich szkół do kontynuowania nauki i funkcjonowania na rynku pracy. Pierwsi absolwenci szkół ponadgimnazjalnych wykształceni według nowych programów pojawią się na studiach, w szkołach policealnych lub na rynku pracy w roku 2015. Do tego czasu rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorstw, oraz sytuację i rozwój regionalny.